

Feminist Coğrafya.

Ayla Deniz & Funda Şenol

*Feminist Tahayyül*, 5(1): 1-5.  
(Sunuő)

ISSN: 2777-6011

feministtahayyül  
Cilt 01 - 01.06.2024





# Feminist Coğrafya

Ayla Deniz & Funda Şenol

*Feminist Tahayyül* bu sayısında odağını Feminist Coğrafya konusuna yöneliyor.

Hem teorik hem de politik bir hareket olan feminizm 1970'lerden itibaren coğrafya disiplinine giderek daha güçlü bir şekilde etki etmeye başlamıştır. Bu tarihten itibaren feminist coğrafya cinsiyet temelli ayrımlar ile mekânsal ayrımlar arasındaki ilişkiyi araştırmaya, bunların ortak yapısını görünür kılmaya ve bunların sözde doğallığına ya da meşruluğuna meydan okumaya çalışan bir alt disiplin olarak gelişmiştir (Castree vd., 2013; McDowell & Sharp, 1999). Feminist coğrafyanın ortaya çıkmasıyla coğrafya disiplini kapsamında yapılan teorik ve etnografik çalışmalarda cinsiyet değişkeninin ihmal edilmesi yahut görmezden gelinmesi sorunsallaştırılmıştır. Bu gelişim sürecinde mekânsal dönüşle birlikte coğrafyanın kendisini sosyal bilimlerde hâkim tartışmaların merkezinde bulması bir bakıma “her zaman söyleyecek bir şeyinin olması” oldukça belirleyicidir (McDowell & Sharp, 1999).

Coğrafyanın odağında yer alan mekânın sosyal olarak inşa edildiğini savunan Henri Lefebvre'in (1974) fikirlerini geliştiren Edward Soja (1985) mekânsal diyalektik kavramıyla mekânın uygulamalara, disiplinci güce ve ideolojiye dayanan toplumsal bir ürün olarak anlaşılması gerektiğini vurgulamıştır. David Harvey'e (1997) göre artık önemli olan, mekânın hangi sosyal süreçler tarafından inşa edildiğini açığa çıkarmaktır. İnsan ilişkilerinin gelişmesinde mekânın zaman kadar önemli olduğunu ve coğrafyanın toplumsal ilişkilerin inşasına yakından dahil olduğunu öne süren bu görüşler (Arias, 2010; Warf & Arias, 2008), bir yerin benzersiz niteliklerini, bu yerlerin nasıl kapitalizm, ataerkillik, heteroseksizm, postkolonyalizm ve diğer birçok yapısal koşul altında şekillendiğini ve onları şekillendirdiğini açıklamayı içerir (Cresswell, 2004: 51).



Bu bakış açısının sosyal bilimlerde ve coğrafyada hâkim olması çok çeşitli yeni fikir ve kavramlar ile disiplinlerin sözlüğüne girmiş ve akademik tartışmaların doğasını değiştirmiştir (McDowell & Sharp, 1999). Bir başka deyişle, uzun yıllar fiziki coğrafyayla sınırlı tutulan coğrafya disiplininde beşerî coğrafya ve disiplinlerarasılık, modernite eleştirisiyle güçlenmiştir. Bu iklimde başlangıçta kadınların coğrafyasını açığa çıkarmaya çalışan feminist coğrafyacılar (Massey, 1994) uzun süredir kesişimsel bir perspektifle farklılığın coğrafyalarını anlamaya; zengin bir araştırma gündemiyle hem disiplinlerin hem de dünyanın yapısını değiştirmeye devam ediyor. Türkiye’de fiziki coğrafyanın hakimiyetinin kırılması çok zaman aldı. Hala da beşerî coğrafyanın ve bu alt disiplinde yürütülen feminist coğrafya çalışmalarıyla kesişimsel perspektiften yürütülen diğer çalışmaların yeterince itibar ve destek gördüğü söylenemez. Özellikle de ülkenin on yıllardır içinde bulunduğu ve akademiye de sirayet eden muhafazakâr iklimde. Ancak genç araştırmacılar başta olmak üzere, eleştirel perspektife sahip ve saha çalışmasına hakkını veren araştırmacıların bu alanda iddialı ve ümit verici çalışmalar yaptıklarını da belirtmeliyiz. Bu sayıda, bu çalışmalardan örneklere yer vererek, Türkiye’de de ivme kazanan bu yaklaşımı büyütmeyi ve birlikte düşünmeyi istedik.

Sayımızda Sena Kaçar ve İsmail Kervankıran, “Kadınların Gündelik Coğrafyalarını Düşünmek: Mekânsalın Toplumsal Cinsiyetle Sorunu” başlıklı makalelerinde toplumsal cinsiyet ilişkilerinin inşası ile özel ve kamusal yaşam mekânları arasındaki bağlantıları görünür kılıyor ve bu bağlamda gündelik hayatın demokratikleşebileceği yolları tartışıyor.

Hanife Aliefendioğlu ve Duygu Onay Çöker “Kadınların Mobilitesinin Medyada Görünürlüğü: bianet Erkek Şiddeti Çetelesi Örneği” başlıklı çalışmalarında bianet’in Erkek Şiddeti Çetelesi verilerinden yararlanarak kamusal mekânda kadınların mobilitesinin hangi biçimlerde ve kimler tarafından kısıtlandığını çok da yaygınlık kazanmamış özgün bir kavram olan mobilite adaleti bağlamında irdeliyorlar.



Muhammet Öksüz ve Neriman Kılınç “Zorla Yerinden Edilmenin Değiştirdiği Gündelik Yaşam: Yerleşik ve Göçebe Kürt Kadınların Deneyimleri” başlıklı makalelerinde Siirt’te yapılan alan araştırmasına dayanarak zorla yerinden edilme olgusunun göçebe ve yerleşik Kürt kadınların gündelik yaşam deneyimlerini ve kent mekânlarında geliştirdikleri taktikleri nasıl farklılaştırdığını ele alıyorlar.

Araştırma notu bölümünde “Peki Feminizm Bunun Neredesinde?: Siyasi Coğrafyanın Feminist Okumaları” başlıklı yazısıyla Devran Koray Öcal feminist siyasi coğrafya perspektifiyle düşünmenin nasıl bir yaklaşım farkı yarattığını Almanya’daki Türk-Sünni Camileri hakkında yürüttüğü saha çalışmasından çok değerli notlarla paylaşıyor.

Kitap değerlendirmesi kategorisinde Ezginur Örnek, Leslie Kern’in (2020) yakın zamanda Türkçeye çevrilen *Feminist Şehir* adlı kitabını inceliyor. Cinsiyete dayalı ayrımları mekânsal olarak inceleyen ve farklı coğrafyalarda cinsiyetçiliğin değişen formlarda üretildiğini gösteren bu kitabın, feminist coğrafya ve kent çalışmaları için oldukça önemli bir eser olduğu söylenebilir.

Söyleşi bölümünde, Merve Diltemiz Sabancı Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Mükemmeliyet Merkezi tarafından tasarlanan ve yürütülen, toplumsal cinsiyet ve mekân temalı ilk hafıza yürüyüşü olan Cins Adımlar projesini, bu projenin tasarımı ve yürütücüsü olan Ayşe Gül Altınay, Sema Semih, Özge Erten ve Ezgi Öz ile konuşuyor.

Tez tanıtımı bölümünde Belçim Öztürk, Esra Can-Mollaer’in “İslami Muhafazakârlığı Sorgulamak: Keçiören’de Gündelik Hayatta Toplumsal Mekân, Sınıf ve Toplumsal Cinsiyet” başlıklı doktora tezini inceliyor. Ankara Keçiören’de yaşayan alt orta sınıf aileler arasında genellikle milliyetçi İslami muhafazakârlık olarak adlandırılan yaşam biçimlerini ve davranış pratiklerini odağa alan bu tez çalışmasında, mahalle üyeleri arasında “biz” kimliğinin siyasi aidiyet ve sosyal işlevi olduğuna dikkat çekiliyor.



Sanat kategorisinde “Flanör ve Flanöz: Yerleşmiş Bakışları Yenilemek” adlı yazısıyla Sonat Özcivanoglu, flanör üzerine anlatıların çeşitliğini göz önünde tutarak flanör ve flanözün sosyal, kültürel ve kentsel bağlama göre değişken bir anlamlandırma sürecine tabi olduğunu savunuyor.

Feminist Coğrafyaları türlü biçimlerde birlikte görmeyi hedefleyen bu sayımızı keyifle okumanızı ve bu alanda yapılacak yeni çalışmalar için ilham olmasını dileriz.



## KAYNAKÇA

Arias, S. (2010) Rethinking space: An outsider's view of the spatial turn. *GeoJournal* 75(1): 29-41.

Castree, N., Kitchin, R. & Rogers, A. haz (2013) Feminist Geography. *A Dictionary of Human Geography* içinde. Oxford: Oxford University Press.

Cresswell, T. (2004) *Place: A Short Introduction*. Victoria: Blackwell Publishing.

Harvey, D. (1997) *Postmodernliğin Durumu: Kültürel Değişimin Kökenleri*. Çev. S. Savran. İstanbul: Metis Yayınları.

Lefebvre, H. (1974) *La Production de l'espace*. Paris: Éditions Anthropos.

Massey, D. (1994) *Space, Place, and Gender*. University of Minnesota Press: Minneapolis.

McDowell, L. & Sharp, J. haz. (1999) *A Feminist Glossary of Human Geography*. Milton Park: Routledge.

Soja, E.W. (1985). The Spatiality of Social Life: Towards a Transformative Retheorisation. Gregory, D. & Urry, J. haz. *Social Relations and Spatial Structures* içinde. Palgrave: Londra: 90-127.

Waif, B. & Arias, S. haz. (2008) *The Spatial Turn: Interdisciplinary Perspectives*. Londra: Routledge.